

19. HENDRIK VAN COESFELD, *Sermones*. - Hoeilaart, Groenendaal, 1440.

Perkament: 1 + 2 + 179 + 2 + 1 bladen; blad en bladspiegel resp. 290 × 215 mm en 210 à 215 × 148 à 155 mm; twee kolommen, met inkt of blind afgeschreven, maar niet gelinieerd; 38 à 42 regels. Eén hand (littera bastarda). Een gefiliganeerde rood-blaauwe initiaal met rood en blauw penwerk, gehooqd met blauw en groen, zes regels hoog; rode lombarden, twee regels hoog; rode opschriften; rood doorstreepte hoofdletters; thema van de preken en namen van aangehaalde schrijvers rood onderstreept; op een aantal bladzijden geen rubricering. Op fol. 173 v^oa: Jste liber scriptus est per manus iohannis Aeri Anno domini. Millesimo. CCCCmo. xlmo. xxijma die mensis decembris. Op fol. 2 r°, bovenaan; Liber Monasterii Beate Marie Jn Viridi Valle Jn Zonia Prope Bruxellam (17de eeuw). Op de versozijde van het eerste schutblad achterin, bovenaan, in een littera bastarda: Liber monasterij beate marie viridisuallis in Zonia (einde 15de eeuw). Oorspronkelijke bruin kalfsleren platten op nieuwe kartonnen borden; voor- en achterplat met driedubbele filets

(ruitpatroon) en losse stempels versierd; rug en hoeken met bruin segrijn vernieuwd; het perkamenten schutblad voorin en het dito schutblad achterin waren blijkens lijmsporen oorspronkelijk resp. op de binnenzijde van het voor- en het achterbord geplakt en zijn afkomstig uit een *Liber anniversariorum*, begonnen ca. 1300 et tot ca. 1400 door verschillende handen bijgehouden; binnenzijde van de sexternen versterkt met stroken perkament, afkomstig uit hetzelfde *Liber anniversariorum*; op het achterplat titel onder een laag hoorn in een koperen lijst: Sermones capitulares henrici de coesfeldia ordinis carthusiensis; sporen van twee riemsluitingen; vijf ribben; op. fol. 1 r° en 181 v° een rode ronde stempel van de Bibliothèque Nationale te Parijs.

Afb. 16

Brussel, Koninklijke Bibliotheek, hs. 1212

Dit handschrift bevat: 1. 62 preken van Hendrik van Coesfeld († 1410) (fol. 1 r^oa-173 v^oa); 2. een alfabetisch gerangschikte lijst van de onderwerpen, die in de preken worden behandeld (fol. 174 r^oa-177 v^ob) en 3. een lijst van de preken, gerangschikt naar de feestdagen van het kerkelijk jaar. Zeven preken handelen over Pasen, vier over Kerstmis, vier over Pinksteren, drie over Hemelvaartsdag, vijf over Maria-Lichtmis, drie over de Geboorte van de H. Johannes de Doper, drie over Maria-Hemelvaart, vijf over Maria-Geboorte, vier over Allerheiligen, twee over Driekoningen, vier over de H. Michaël en alle engelen, zes over de H. Maria-Magdalena, zes over de H. Hugo van Lincoln en twee zijn preken, die Hendrik van Coesfeld in 1404 en 1406 in het generaal kapittel te Seitz heeft gehouden. Preken uit deze verzameling komen nog voor o.a. in de hss. Brussel, Koninklijke Bibliotheek, IV 1154; Leuven, Bibliotheek Godgeleerdheid, voorheen Mechelen, Groot Seminarie, 26 en Trier, Stadtbibliothek, 238. Het hier besproken handschrift werd door Johannes Aerl geschreven en op 23 december 1440 door hem voltooid. Het heeft toebehoord aan het klooster Groenendaal, een priorij van reguliere kanunniken van de H. Augustinus te Hoeilaart bij Brussel. Nadat dit klooster in 1783 door Jozef II was opgeheven, kwam het handschrift in de Bourgondische Bibliotheek te Brussel. Aldaar werd het in 1794, samen met andere handschriften, door Franse commissarissen in beslag genomen en naar Parijs gevoerd, waar het blijkens de rode ronde stempels een tijdlang in de Bibliothèque Nationale berustte. In 1815 werd het aan de Bourgondische Bibliotheek, thans Koninklijke Bibliotheek, teruggegeven. [J.D.]

VAN DEN GHEYN, III, p. 207, nr. 1945; W. LOURDAUX en E. PERSOONS, *De bibliotheken en scriptoria van de Zuidnederlandse kloosters van het Kapittel van Windesheim*, Archief- en Bibliotheekwezen in België, 37, 1966, p. 66; E. G. HOEKSTRA, *Henri de Coesfeld*, Dictionnaire de spiritualité, VII, 1969-1970, kol. 183; *Manuscrits datés conservés en Belgique*. II. 1401-1440. *Manuscrits conservés à la Bibliothèque royale Albert Ier*, Bruxelles. Notices établies sous la direction de F. MASAI et de M. WITTEK, Bruxelles-Gand, 1972, p. 63, nr. 221, pl. 415; D. VERHELST, *Domus beatae Mariae Virginis in Viridi valle prope Bruxellam (Groenendaal, Hoeilaart)*, Monasticon Windeshemense, I, Belgien, Brüssel, 1976, p. 51.